

Vastu võetud 14.01.2010 Peri küla üldkoosolekul

PERI KÜLA ARENGUKAVA

aastateks 2010-2020

Peri 2011

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	3
1. PERI KÜLA HETKEOLUKORD	5
1.1 Ajalooline taust.....	5
1.2 Asukoht.....	6
1.3 Küla elanikkond.....	6
1.4 Küla looduslikud olud	6
1.5 Avalikult kasutatavad hooned ja teenused.....	7
1.6 Küla majanduslikud olud ja infrastruktuur	7
2. SWOT ANALÜÜS.....	10
Tugevused.....	10
Nõrkused.....	10
Võimalused.....	12
Ohud	12
3. VISIOON JA EESMÄRGID.....	13
3.1 Peri küla visioon aastaks 2020.....	13
3.2 Arengu eesmärgid ja ülesanded nende saavutamiseks	14
3.2.1 Kohaliku kultuuri ja ajaloopärandi säilitamine	14
3.2.2 Väljaarendatud külakeskuse kompleks.....	14
3.2.3 Korrastatud infrastruktuur	15
3.2.4 Terve ja tuvaline küla	15
3.2.5 Peri küla on tunnustatud ja teatud koht	15
4. OLULISED VALDKONNAD KÜLA ARENGUS.....	16
4.1 Infrastruktuur	16
4.2 Ühistegevus ja kultuurielu	16
4.3 Külakeskuse arendamine	17
4.4 Terve ja turvaline küla.....	19
4.5 Tegevuskava 2010-2020.....	20
5. ARENGUKAVA ELLUVIIMINE.....	22
Arengukava elluviimine, seire ja hindamine	22
Küla arengukava seos valla arengukavaga	22
KOKKUVÕTE.....	23
LISAD	Tõrge! Järjehoidjat pole määratletud.
Lisa 1. Kultuurimälestiste kaart.....	24

SISSEJUHATUS

Peri küla arengukava on koostatud perioodil detsember 2009 - jaanuar 2010. Arengukava valmimisele on kaasa aidanud MTÜ ITA, Seltsing Taretagused, aktiivsed külaelanikud ja Põlva Vallavalitsus.

Käesoleva arengukava loomisel on väga oluliseks peetud, et kogu arengukava sisu oleks läbi arutatud võimalikult erivanustes ja sotsiaalsetes sihtrühmades olevate küla elanike seisukohast. Mida suurem on arengukava valmimisel kaasatud külaelanike arv, seda usaldusväärsem on arengukava ja külaelanikud motiveeritumad selle arengukava elluviimisel. Detsembri algul korraldati esimene külakoosolek antud teemal, vastavasisuline teade ilmus ka valla lehes. Koosolekul selgitati välja külaelanike arvates küla tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud ning esialgne tegevuskava. Järgnevalt koostas kolmeliikmeline töögrupp arengukava, tutvudes küla ajaloo, kaardistades hetkeolukorra, koostades lähtuvalt koosoleku tulemustest eesmärgid ja ülesanded eesmärkide täitmiseks. Koostatud vaheanalüüside materjalid olid kättesaadavad raamatukogus ning saadeti ka elektroonselt osalenutele tutvumiseks, täiendamiseks. Töögrupp kohtus vahepeal erinevate külaelanikega ning täpsustas nende nägemust küla tulevikust. Jaanuari algusest oli küla arengukava Peri Raamatukogus kõigile huvilistele tutvumiseks kättesaadav ning kuu keskel toimus veel kaks külakoosolekut, kus viimasel külakoosolekul (avaliku hääletamise teel) kinnitati külaelanike poolt arengukava. Arengukava esitati tutvumiseks ka Põlva Vallavalitsusele ja Vallavolikogule.

Arengukava eesmärgiks Peri külas on:

- kohaliku kultuuri ja ajaloopärandi säilitamine;
- kogukondlikku ettevõtlust toetavad tingimused;
- luua kaasaegne infrastruktuur;
- seltskondliku- ja kultuurielu edendamine;
- keskkonnasäästlik toimimine ning nende printsiipide tutvustamine;
- sportlike ja tervislike eluviiside tutvustamine;
- luua traditsioone väärtustav sotsiaalselt terve ja turvaline küla.

Käesolev arengukava koosneb viiest peatükist. Esimene peatükk käsitleb Peri küla ajalugu, kirjeldab küla asukohta, elanikkonda, looduslikku ja majanduslikku olukorda, infrastruktuuri ning külaelanike koostööd. Teises peatükis on Peri küla SWOT analüüs. Kolmandas peatükis on välja toodud visioon aastaks 2015, eesmärgid ja ülesanded eesmärkide täitmiseks ning olulisemad valdkonnad küla arengus. Neljandas peatükis on küla tegevuskava aastateks 2010-2020. Viies peatükk kirjeldab, kuidas antud arengukava ellu viiakse ja hinnatakse tulemusi.

Arengukava on kooskõlas Eesti Vabariigi seaduste ja määrustega ning Põlva valla arengukavaga. Sellest saavad otseselt kasu Peri küla elanikud ning kaudset kasu Meemaste ja Rosma küla, Põlva vald ja teised vallaelanikud ning turistid.

Arengukava on aluseks MTÜ ITA ja teiste võimalike Peri külla lisanduvate organisatsioonide tegevusteks, erinevatest fondidest investeringute taotlemiseks, külarahvale ühistegevuse planeerimiseks ja korraldamiseks ning soovituslik alus Põlva Vallavalitsusele. Arengukava on üks võimalik infoallikaks Peri küla vastu huvitundvatele isikutele.

1. PERI KÜLA HETKEOLUKORD

1.1 Ajalooline taust

Peri küla mainiti esmakordselt kirjalikes allikates 1554. aastal (*Memskul, Perrist*). Peri mõis (*saksa k Perrist*) pärineb keskajast. Ajaloolise Võrumaa Põlva kihelkonda kuulunud mõisamaad jäävad kaasajal Põlvamaale Peri piirkonda.

Peri küla on ajalooliselt olnud mõisa südameks. Ümbritsevad maad olid mõisa tootmismaad ning mõis omas arvestatavat hulka tootmishooneid. Mõisast on esimesi teateid aastast 1544, mil ta kuulus von Tödwenitele. Hiljem vahetas mõis mitmeid omanikke, Mõisa viimane omanik enne 1919. aasta võõrandamist oli Edward von Lilienfeld. Eesti Vabariigi alguses natsionaliseeriti mõisamaad ning nende baasil tekkisid erineva suurusega talumaad. Tänapäevaks on barokne mõisa häärber, suur raudkivist tall, küün, teenijate maja ja kiviaed kadunud. Säilinud on erinevas seisukorras neli tootmishoonet, rekonstrueerimist vajav park ning allee. Säilinud stiilne kolme kaaravaga barokne ait on asendamatu element mõisapargis, mis toetab kunagise mõisa ajalugu ning vajab säilitamist. Nõukogude aeg natsionaliseeris omakorda maad ja talud ning viimaseks nõukogudeaegseks maakasutajaks oli Vilde-nimeline kolhoos. 20. sajandi viimastel kümnenditel oli Peri tootliku majandi keskuseks, mistõttu on just sel ajal endisse mõisakeskusesse ja lähedusse püstitatud arvukalt era- ja korrusmajade uusehitisi. Tänapäevaks on Peri POÜ suurim põllumajandusega tegeleja endise mõisamaade piires. Maad on õigusjärglastele tagastatud.

Peri küla keskusesse, endise mõisa südamesse, ehitatud endise E. Vilde nim kolhoosikeskuse hoone jagati omandina Põlva Vallavalitsuse ja Peri POÜ vahel. 22. mail 1998. aastal, kui avati Peri Raamatukogu/külakeskus, anti vallale üle E. Vilde nim kolhoosi poolt ajaloolise väärtusega eksponaate, mis põhiliselt kajastavad Peri piirkonna eluolu. 16. juunil 1999 avati samas hoones sisustatud ja kujundatud Peri muuseumituba, mis on ka tänaseni kõikidele huvilistele avatud.

Peri haridus- ja kultuuriajalugu on seotud Peri kooliga, mis asus Andre külas, Peri küla naaberkülas. Enamus Peri piirkonna lapsi alustas oma haridusteed Peri koolis, mis asutati

1766. aastal Peri Ministeeriumikoolina, hiljem reorganiseeriti ning nimetati Sika Algkooliks. 1937. aastal omakorda muudeti Peri kooliks. 2004. aastal Peri Põhikool suleti (laste arvu vähenemise tõttu). Hetkel on koolihoone säilinud ja märgistatud tahvliga ning kooliaias asub mälestuskivi. Koolihoone II korruse endises klassiruumis avati 2008. a avalikuks kasutamiseks Peri kooli kultuuri- ja haridusajalugu käsitlev ja eksponeeriv püsinäitus kõigile huvilistele, mis sai teoks tänu endistele õpetajatele Koidu ja Heino Kusnetsile ning Põlva valla finantseerimisele.

Endises koolihoones ja selle maa-alal tegutseb MTÜ Põlvamaa Puuetega Inimeste Koda.

1.2 Asukoht

Peri küla asub Põlvamaal, Põlva vallas. Lähim linn on 7 km kaugusel asuv Põlva. Küla asub 2km kaugusel Põlva- Võru mnt- st. Põlva-Tartu maantee asetseb ligikaudu 8km kaugusel.

Peri küla asend võimaldab külaelanikel käia tööl nii Põlvas kui ka lähimates linnades- Võrus (24 km) ja Tartus (55km).

1.3 Küla elanikkond

Põlva vallas elab 1. jaanuari 2010 seisuga 4120 inimest, sh Peri külas elab sama seisuga 364 elanikku. Peri küla on Põlva valla 27 külast üks suuremaid külasid. Küla elanikkond on aastast 2005 vähenenud 17 inimese võrra. Külas elab samas ka inimesi, kes ei ole Peril oma elukohta määratlenud, kuid osalevad aktiivselt küla arengus. Raske on täpselt hinnata, kui palju elanikke Peri külas on.

1.4 Küla looduslikud olud

Peri küla asub Kagu- Eesti lavamaal, mida läbivad Ahja lisajõgede ürgorud. Peri küla läbib üks lisajõgi- Peri jõgi, nüüdseks oja, mis on osaliselt kinni kasvamas. Seda kaunistab kõrge ürgoru kallas, mis pakub kauneid vaateid.

Peri küla südames asuvad muinsuskaitse all olevad Peri mõisa park ja selle allee (kokku 7,4 ha) on liigirohke. Pargi põlispuude hulgas on looduskaitse alla võetud üksikobjektina tamm (ümbermõõt 4,5 m ja kõrgus 18 m). Küla territooriumil on lisaks üksikobjektina võetud looduskaitse alla mänd nn Oru pettäi (ümbermõõt 3m). Peri küla piirneb väärtusliku maastiku alaga. Ümbritsev mets on suures osas RMK omanduses.

1.5 Avalikult kasutatavad hooned ja teenused

Peri küla keskkuses asuvas Põlva valla Peri Raamatukogu/külakeskuse ruumides asuvad: raamatukogu, külakeskuse saal, noorsootöötaja- ja sotsiaaltöötaja ruum ning muuseumituba. Nende baasil võimaldatakse järgmisi avalikke teenuseid: raamatukogu teenus, avatud Internetipunkti kasutamine, sotsiaaltöötaja ja valla konstaabli vastuvõtt, noorsootöö ja klubi tegevus, külakeskuse saali kasutamine, mis on avatud kõikidele avalikele üritustele ning kohalikule elanikkonnale aktiivseks vabaaja veetmiseks.

Peri küla keskkuses asub avaliku kasutusega pallimängude maa-ala, kus asub kõvakattega korvpalliplats.

1.6 Küla majanduslikud olud ja infrastruktuur

Peri külas oli seisuga 01.12.2009 üheksa ettevõtet: 2 FIE; 6 OÜ; 1 AS.

Suurim tööandja on kohalik põllumajandusettevõtte Peri POÜ

Külas asub Põlva Tarbijate Ühistu kauplus (hetkel hoone müügis).

Transport ja teed

Peri küla läbivad Põlva ning Võru suunalt mööduvad riigimaanteed on asfaltkattega. Peri küla keskust läbiv tee on osaliselt amortiseerunud. Bussiühendust saab kasutada nii külla sissesõitvate, kui 2km kaugusel Põlva-Võru mnt-l teenindavate liinide kaudu, kuid ühistransporditeenuse kasutajad pole rahul sõidugraafikuga.

Bussiliiklus läbib Peri keskust ning peatus on ka 2km kaugusel Võru mnt-l Meemastes. Elanikkond on viidanud vajadusele graafikuid paindlikumaks muuta, mis eeldab aga täpsemat vajaduste uuringut ning kontakteerumist reisijateveo korraldajaga ning vallavalitsuse esindajatega. Ettepanek on pikendada Põlva linna ühistranspordi marsruuti

Perini. Küla läbiv tee on kaetud asfalkattega. Teed on aastaringselt rahuldavas olukorras ja läbitavad. Probleemne ning elanike vahelisi konfliktsituatsioone on tekitanud kortermaju teenindavad teed. Korteriühistud on sulgenud (seda veel teha plaaninud) käepäraste vahenditega majadevahelisi teid, mis on takistanud ka päästeteenistuse tööd. Teed kuuluvad lõiguti erinevatele korteriühistutele ning teede korrashoiuks ei leia neist keegi vahendeid ega ka motivatsiooni, kuna kasutatakse neid lõike kõigi liiklejate poolt. Lahendusena on arutatud võimalust kaasates vallavalitsust, jt liikluskorraldusega kokkupuutuvad instantse, et oleks arvestatud seadusest tulenevate nõuetega, leidmaks sobivaim liiklusskeem kortermajade teenindamiseks.

Prügemajandus

Alates 1. veebruarist 2007 läks Põlva vald üle korraldatud olmejäätmeveole. Korraldatud jäätmevedu puudutab valdavat osa valla elanikest, sest seadusandlusest tulenevalt peavad sellega liituma kõik jäätmevaldajad (eramajad, asutused ja ettevõtted, korteri- ja majaühistud).

Põlva vald on paigaldanud avalikuks kasutamiseks jäätmepunkti KÜ 2 kortermaja kõrvale, KÜ- le kuuluvale maale, kuhu saab viia vanapaberit ja pappi ning segapakendeid (sh klaaspakendeid, paberit jne). Probleemiks on prügikonteinerite asukoht külla sissesõidul, mis riivab nii kohalike kui ka läbisõitjate silma. Samuti ei ole see jäätmepunkt samas kujunduslikus võtmes püstitatud nagu enamus valla jäätmepunktidest (omandisuhetest tingituna). Ilmselt oleks ka jäätmepunkti paigutus otstarbekusest ja kasutusmugavusest lähtuvalt koos teede lahendusskeemiga vajalik üle vaadata. Vaatamata jäätmeveo korraldamisele võib siiski aeg-ajalt märgata aiamaadel jäätmete põletamisi ning metsa ja pargi äärealadelt prüghunnikuid, milles esineb ohtlikke jäätmeid.

1.7 Külaelanike koostöö

Peri Raamatukogu eestvedamisel on Põlva vald juba algusaastatel Peri külakeskuses pakkunud elanikkonnale erinevaid võimalusi ringidest osa võtta, mida ka algusaastatel kasutati aktiivselt (laulukoorid ja tantsu- ja aeroobikaringid jne). Tänapäevani pakutakse aeg-ajalt koolitusi ja korraldatakse teatri ühiskülastusi, mis viimasel ajal on jäänud harvemaks. 2005. aastast alates jäi osalejaid järjest vähemaks ning seetõttu ka ringid hetkel ei toimi. 2003. aastal, Põlva valla arengukava koostamisel, viidi läbi Peri külas nii täiskasvanutega kui ka noortega eraldi külakoosolekuid ning seejärel asutati 2004. aastal Peri Noorteklubi,

mis tegutseb tänaseni. Peri Noorteklubi eestvedamisel on läbiviidud mitmeid projekte ja traditsioonilisi üritusi nii noortele kui ka kogu külale. Noorteklubi eestvedamisel on toodud mitmeid ringijuhte Perile aga kahjuks mingil ajal huvi vaibub ning vähese osaluse tõttu ei saa ka ringijuhti palgal hoida. Iga aasta korraldas Põlva vald suuremates külades, sh Peri külas, elanikele traditsiooniliste üritustena jaanitule ja jõulupeo. Alates 2009. aastast korraldab vald (majanduslikel põhjustel) vaid ühe suure jõulupeo ja jaanitule ning võimaldab külaelanikele tasuta transporti üritustest osavõtuks. Igal aastal on vald organiseerinud vallaelanike kaasabil Peri külas valla- ja osaliselt ka riigimaade hooldustöid.

Külas tegutseb 2007. aasta septembrist seltsing Taretagused, MTÜ ITA, kelle tegevuseesmärgiks on inimese terviklik areng, asutati 2009. aasta juunis.

Hetkel Peri külal külavanem puudub.

2. SWOT ANALÜÜS

<i>Tugevused</i>	<i>Nõrkused</i>
<ul style="list-style-type: none">• Inimesed- aktiivse eluhoiakuga, projektijuhtimiskogemustega ning organiseerimisvõimetega ja erinevate erialaste oskustega inimeste olemasolu külas. Olemasolevad kodanikeühendused: Seltsing Peri Noorteklubi, MTÜ ITA, Seltsing Taretagused• Asukoht- Peri mägi; kultuuriajalooliselt olulised objektid, mõisa park - lähedus Põlva ja Võru linnale, mis tagab kooli- ja lasteaiavõrgu ning spetsiifilisemate huvialade, arstiabi ning muude oluliste teenuste kättesaadavuse, hea juurdepääs (asfalteeritud teed), -ümbritsevad RMK metsaalad- rekreatsiooni ning korje aladena, -küla läbib Peri oja• Hooned, rajatised- raamatukogu; ruumid noortele; koduloomuuseum; suur saal; AIP , palliplats; Peri mõisa säilinud tootmishooned; endine koolimaja; kauplusehoone; pooleli olev hoone karp	<ul style="list-style-type: none">• tagasihoidlik sotsiaalne suhtlemiskultuur,• küla elanike passiivsus külaelu arendamisel;• küla ühendavate traditsioonide puudumine;• vähene kodanikujulge sekkuda probleemsetesse situatsioonidesse;• halvas seisukorras küla-eelkõige kortermajade vaheliste teede olukord ning omandisuhetest tulenev passiivsus nende olude muutmiseks;• puuduvad infotahvel ning viidad• puudub laste mänguala koos eakohaste atraktsioonide ja väljakutega;• puudub võimalus kogemuslikult õppida traditsioonilisi toiduvalmistusviise, käsitöövõtteid ja tehnikaid omandada;• küla elanikel puuduvad võimalused sobivates tingimustes teenuseid osutada (juuksur, massaaž, toitlustus)• suur saal, saun üritusteks, rentimiseks puudub;• matka -ja suusarajad puuduvad• puuduvad koostegemise ja õppimise võimalused vanemaealistele;• tänavate nimede, -siltide puudumine• kodulooline ja ajalooline materjal eksponeeritud mittehaakavas olustikus;• Peri mäe nõlv reostatud;• bussiliiklus- graafikute kasutajasõbralikkuse parandamine;• jalakäijale turvalise tee puudumine Meemaste-Peri lõigul;

	<ul style="list-style-type: none"> • bussi ootepaviljoni puudumine; • üldvalgustuse puudulikkus; • pargi, kaupluse, töökoja, mõisaaida ning Peri mäe ümbruse puudulik heakord; • kõrghaljastuse puudumine kortermajade ümbruses; • puuduvad istepingid, väliruumid koosolemisteks, vabaaja veetmiseks; • laste huviringide puudumine; • külavanema puudumine; • ujumiskoha puudumine; • lagunevad kolhoosiaegsed hooned ja aiapiirded risustavad sissesõite (endise söökla osa); pooleliolev hoonekarp • Meedia negatiivsest tähelepanust tekkinud probleemse kandidaadi kuvand; alkoholism ja kuritegevus;
--	---

Võimalused	Ohud
<ul style="list-style-type: none"> • Aktiivsete inimeste koondamine, nende kompetentsi suunamine kogukonna arendamiseks; • Tugev külakogukond ning loodud tegevusvõimalused on aluseks piirkonna maine tõusule ning elanike arvu suurenemisele; • Motiveeriv koostöö eraomanikega, neile kuuluvate objektide omaosaluse katmine võimalusel omanike poolt; • Pikaajalised rendilepingud omanikega; • Külaelanikke liitvate traditsioonide loomine, elushoidmine; • Küla heakorrastamine; • Kortermajade liiklusteede olukorra lahendamine; • Lastele mängu- ja tegevusvõimaluste loomine; • Vabaaja veetmiseks alternatiivide leidmine (kogukonna teenused, praktilised töötoad, vabaaja veetmise tingimuste parendamise, sh endise aida baasil saali, jõusaali, mäele eskalaator jms rajamise kaudu); • Kergliiklustee rajamine Peri- Meemaste trassil • Matka- ja suusaradade rajamine, tähistamine • Sauna rajamine olemasolevate hoonete baasil (maakivist endise aida ruumes); • Üldvalgustuse laiendamine; • Täiskasvanute ja vanemaealiste aktiivsuse tõstmine senitehtu põhjal, jätkuvalt laialdane elanike kaasamine ning tegevusvõimaluste laiendamine; • Bussiliikluse korrigeerimisvajaduste väljaselgitamine, tulemuste edastamine reisijateveo tellijale; • Ujumiskoha rajamine Peri oja baasil 	<ul style="list-style-type: none"> • Elanikkonna jätkuv passiivsus; • Elanikkonna vähenemine; • Kõikidele huvigruppidele ei saa tagada huvipakkuvat tegevust; • Esitatud investeeringute taotlused ei saa positiivset rahastusotsust; • Omafinantseeringute leidmine, teenimine; • Noorte soovimatus tagasi pöörduda (juurte mittetunnetamine). Positiivse, toetava kogukonna puudulikkus; • Põlva, Võru, Tartu linnade magala; • Tööpuudusest tulenev väljaränne, sellega kaasnevad sotsiaalsed probleemid; • Tööpuuduse süvenemine; • Kuritegevuse suurenemine; • Omanike soovimatus koostööd teha; • Peri küla negatiivse maine süvenemine • Eramaadele rajatud ehitised, objektid võivad muuta omanikku ja/või saavad alati loobuda avalikust kasutusest teatud aja möödudes

3. VISIOON JA EESMÄRGID

3.1 Peri küla visioon aastaks 2020

Peri küla on positiivse mainega, kokkuhoidev, elanike teadmisi, oskusi ja vajadusi väärtustav, tervikliku kogukonna toimimist ning sotsiaalse ettevõtluse printsiipe toetav, vabaaja sisustamiseks tegevusvõimalusi pakkuv ja kvaliteetset elukeskkonda omav küla. Piirkonnas on säilinud kaunis looduskeskkond. Elanikkond on aktiivne ja tervislike eluviisidega. Külas on rahuldavad võimalused vaba-aja veetmiseks ning arenenud on asjast huvitatud külainimestele eneseteostust ning sissetulekut pakkuv kogukondlik ettevõtlus, sotsiaalselt siduv ühistegevus, mida toetab ajaloolise väärtusega hoonete komplekside kooslus.

Vajadustest lähtuvalt viiakse perioodil ellu järgmised tegevused:

- Multifunktsionaalse teeninduskeskuse rajamine endise mõisa tootmishoone baasil;
- Püstitatakse infotahvel;
- Töötatakse välja kortermajade liiklusskeem;
- Tänavad ja majad on nimetuste ja numbritega;
- On ise tehtud lastemänguväljak;
- Väljaehitatud on saun ja suur saal endise mõisa tootmishoone baasil;
- Muuseum endise ait-kuivati baasil;
- Küla ühendavad traditsioonid;

Regulaarselt toimuvad külakeskuse korrastustalgud, külapeod, küla jaanipidu, küla jõulupidu, spordi/tervisepäevad, lasteüritused, õpiringid, teemaatilised loengud jne.

Korteriühistute teedevõrk on korrektselt lahendatud koos üldvalgustusega. Peri mägi pakub turvaliselt talverõõme.

3.2 Arengu eesmärgid ja ülesanded nende saavutamiseks

3.2.1 Kohaliku kultuuri ja ajaloopärandi säilitamine

1. Looduskeskkonna hoidmine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine;
2. Kultuuri ja rahvusliku omapära säilitamine;
3. Aktiivne kultuuri- ja seltskonnaürituste edendamine (külapäev, jaanipäev, jõulud, vastlapäev jne);
4. Lasteringide tegevuse aktiveerimine;
5. MTÜ ITA, Seltsingute Peri Noorteklubi ja Taretagused aktiivse tegevuse jätkumine;
6. Spordiürituste ja tervisepäevade korraldamine;
7. Külakroonika kogumine (fotod, artiklid, videod);
8. Külale veebilehe loomine;
9. Kohaliku ajaloo uurimine kaasates ka ümbruskonna koolides õppivaid Peri koolinoori;
10. Võimaluse loomine ait-kuivati baasil loodud muuseumis küla ajaloo ja loodusväärtuste tutvustamiseks;
11. Koolituste läbiviimine;
12. Regulaarselt küla talgute korraldamine heakorra parandamiseks;
13. Oma tegevustesse ümbruskonna küla (Meemaste, Andre, Rosma, jt) kaasamine, korraldades koos suuremaid ettevõtmisi ja üritusi.

3.2.2 Väljaarendatud külakeskuse kompleks

1. Peri mõisa kultuurimälestiseks oleva viinaköögi renoveerimine multifunktsionaalseks teeninduskeskuseks eesmärgiga pakkuda külainimestele eneseteostuse, -harimise, koostöö ning ettevõtluse võimalust;
2. Peri mõisa ait-lauda renoveerimine küla saunaks, kogukonna tooteid vahendavaks müügipunktiks, multifunktsionaalseks saaliks. Hoone võimaldab edukalt toetada kogukonnaettevõtlust;
3. Säilitada olemasolev Peri raamatukogu/ külakeskuse hoone koos praeguste funktsioonidega ning parandada/muuta ruumijaotusi ning tingimusi;
4. Peri mõisa ait-kuivati renoveerimine muuseumiks;
5. Parkla rajamine ja märgistamine;

3.2.3 Korrastatud infrastruktuur

1. Infotahvli paigaldus;
2. Tagada korteriühistuid teenindava liiklusskeemi väljatöötamine ja jäätmejaama
3. asukoha ning kujunduse lahendamine, üldvalgustuse laiendamine;
4. Bussioote paviljoni püstitamine;
5. Bussiliikluse vajaduste kaardistamine;
6. Korvpalliplatsi ja Peri mäe valgustamine;
7. Peri oja baasil paisjärve loomine (ujumiskoht).

3.2.4 Terve ja turvaline küla

1. Tervete sotsiaalsete suhete tekitamine, hoidmine ning õpetamine läbi eeskuju ja koolituste;
2. Propageerida elanikkonnale tervislikke eluviise ja karskuspõhimõtteid;
3. Regulaarsete ühistalgute jätkumine;
4. Kaitsta kohalike väikeettevõtjate huve, soodustada väikeettevõtluse teket;
5. Kohalike elanike huvidega arvestamine;
6. Kohalike inimeste turvalisuse tagamine omavahelises koostöös;
7. Paikkonna maine parandamine.

3.2.5 Peri küla on tunnustatud ja teatud koht

1. Erinevaid tegevusvõimalusi, kogukondlikku ja sotsiaalset ettevõtlust arendav ja pakkuv küla;
2. Küla ajalugu, võimalusi ja tegevusi kajastav veebileht;
3. Sädeinimeste olemasolu, nende toetamine, tunnustamine, koolitamine.

4. OLULISED VALDKONNAD KÜLA ARENGUS

4.1 Infrastruktuur

Peri küla teenindav analoogjaam vajab digitaliseerimist, mis võimaldaks igal soovijal liituda kvaliteetse internetiühendusega ning erinevate väljatöötatud pakettidega. Hetkel Peril neid tehniliste tingimuste tõttu tarbida ei saa. Samuti on vajalik bussipeatusesse paigaldada ootepaviljon ning korrigeerida peatuste nimesid, nimelt on keset Peri küla peatuse nimetus POÜ ning allkülas asuv peatus kannab nime Peri, mis võib esmakordsetele bussireisijale või külalistele, läbisõitjatele olla eksitav. Jalakäijate ühendus Peri, Meemaste trassil vajaks turvalist kergliiklusteed. Valgustuse laiendamine Peri mäele ja korvpalliplatsile. Antud tegevuste elluviimiseks on vajalik eelkõige koostöö Põlva Vallavalitsuse, Maanteeametiga, maaomanikega, Elioniga ning kõigi teiste asjasse puutuvate institutsioonidega.

4.2 Ühistegevus ja kultuurielu

Hästi korraldatud ühistegevuse kaudu saavad inimesed paremini rahuldada oma kultuurilisi, sotsiaalseid ja harrastus- ning suhtlusvajadusi.

Peri küla ühistegevuseks on asutatud MTÜ ITA ning Seltsingud Peri Noorteklubi ja Taretagused. MTÜ ja seltsingute eestvedamisel viiakse ellu arengukava eesmärged ning luuakse uusi traditsioone. Ühistegevuse suurendamiseks kaasatakse järjest rohkem külaelanikke.

Ühistegevuse paremaks korraldamiseks ja elluviimiseks on vajalik külla meie ajalugu toetavatesse ruumidesse luua tingimused, et taasavastada, õppida ning arendada traditsioonilisi oskusi nagu toiduvalmistamise tavasid (leib, juust, kohupiim jne), käsitööoskusi (kangasteljed, korvipunumine, vestmine jne) ja sellega ka neid vääriskaid kultuuriväärtuslikke hooneid uuele elule aidates. Ühisürituste läbiviimiseks on vajalik ka

helitehnika soetamine. Talgute korras ühistööna hoitakse korrastatakse mõisa parki, ning vajadusel ka laiemat ala. Rajatakse lõkkeplats ja mänguväljak.

Küla ühistegevuse eesmärgiks on olemasolevate hoonete baasil luua külaelanikele ja teistele soovijatele kaasaegsed kooskäimiskohad, enesetäiendusvõimalused ajaloolises keskkonnas ning MTÜ jätkusuutlikkuse tagamiseks olemasolevate ruumide rentimine ja nendes ruumides teenuste osutamine külainimeste poolt toetades nii nende ettevõtlikust ning sotsiaalset võrgustumist.

Sport kui kultuuri osa vajab samuti tähelepanu ning läbi ühiste sportlike ettevõtmiste toimub ka sotsiaalse suhtlemise paranemine. Koostöös RMK-ga ning eraomanikega võiks rajada looduslikult hariva ning füüsiliselt arendava matkaraja, mida talvisel ajal kasutada suusamatkadeks.

Kultuurielu edendamiseks korraldatakse erinevaid teabe- ja koolituspäevi, tähistatakse rahvuskalendri tähtpäevi ja külapäevi, korraldatakse tervise/spordipäevi, aktiveeritakse lasteringide tegevus ning algatatakse käsitööringe ja erinevaid grupe ühendavaid vestlustubasid. Kultuurielu mitmekesistamiseks on tähtis luua side ja korraldada ühisüritusi naaberkülade ja ka kaugemate külaseltsidega. See annab võimaluse väärtuslike kogemuste ja teadmiste vahetamiseks ning aitab uute ideede genereerimisel ja teostamisel.

Kohaliku kultuuri säilitamiseks uuritakse küla ajalugu, kaasates sellesse küla koolinoori ning koostatakse külakroonika, mis on kõigile huvilistele tulevases muuseumis koos teiste ajalooliste materjalidega kättesaadav.

Ühistegevuse ja kultuurielu edendamisel on tähtis osa MTÜ ITA ja seltsingute Peri Noortekas ja Taretagused tegevustel ja aktiivsete inimeste kaasamisel ning koostööl Põlva vallaga.

4.3 Külakeskuse arendamine

Külakeskuse olemasolu on külarahva ühistegevuse jaoks väga tähtis. Seega võib külakeskuse ja selle ümbruse väljaarendamist pidada üheks tähtsaimaks komponendiks külarahva heaolu tagamisel. Küla, mille ajalooliseks eellaseks võib pidada mõisa on ajalooliselt rikkam, omades võimalust väarikat minevikku mäletades seda tänapäevases võtmes ära kasutades olla tähelepanud, huvitav, külastatav. Külarahvas näeb nõ külakeskusena piirkonda, mis hõlmab endise mõisasüdame, selles asetsevaid mõisa- ning

nõukogudeaegseid hooneid- üks hoonekarbina ning teine raamatukogu/külakeskuse hoonena kasutusel olev endise kolhoosi kontori hoone (mida valdavad jagatud omandina Peri POÜ ja Põlva Vallavalitsus). Ka Peri mägi kuulub külakeskuse ruumi. Sellel alal planeeritakse kujundada komplekselt toimiva, kolme säilinud mõisaaegse, neist kaks Muinsuskaitse all oleva hoone ning raamatukogu/külakeskus, (hoonekarp) baasil välja arendatud tegevuskeskused. Mõisaaegsed hooned toetavad üksteist ajaloolisest aspektist ning eesmärk on neisse kavandatavate tegevuste osas luua ka sisuline sidusus, järgides positiivse näitena ning võimaliku koostöö partnerina Mooste mõisa.

Peri mõisa viinaköök (ehitatud 1875, Muinsuskaitse all) asub pargi tagaväljakul. Selle ruumes asuks tunnustatud köök, mis annaks võimaluse kogukonna liikmetel osutada teineteisele ja ka väljapoole toitlustusteenust, valmistada turustamise eesmärgil tooteid, viia läbi toitlustusalaseid traditsioonilisi valmistusviise tutvustavaid õppepäevi, kasutada kööki hooajaliste hoidiste, mahlade valmistamiseks, pakkuda Ökofestivalile koostööd jms. Plaan on kööki ehitada ka leivaahi. Külas on olemas inimesed kes on avaldanud valmisolekut pakkuda toitlustus-, juuksuri- ja massaažiteenust ning grupp naisi huvitub kangastel kudumise ning võimlemise/jooga harrastamise võimalusest. Samuti oleks ruumid sobilikud käsitööks ja lasteringide läbiviimiseks.

Mõisa ait-kuivati (ehitatud 1777, Muinsuskaitse all) asub pargi esiväljaku ääres. Hoone on oma arhitektuurilt pretensioonikas, ainsad avad on ukсед. Samas väärib ta kasutusele võttu. Külarahvas arvas, et just arhitektuurilise omapära ning kultuurimälestisena sobib hoone suurepäraselt muuseumiks, kus oleksid kodulooga seotud arhiivimaterjalid ja eksponaadid. Seal oleks võimalik korraldada ka väiksemaid näituseid.

Mõisa ait-laut asub kuivatist ületee, hoone esine suur plats on asfaltkattega. Hoone kasutust nägid külaelanikud küla saunana ning suuremas osas saalina, kuhu mahuks ka väike jõusaal, abiköök, mõned mängulauad (koroona, lauatennis vms) ning müügipunkt kohalike toodete vahendamiseks. Saali kasutust nähakse oma külaelanike ürituste pidamise kohana. Samas tunnetatakse võimalusi, mida suur saal annab, eelkõige just kogukonnaettevõtlust toetava külje pealt.

Hoonekompleksid võimaldaksid MTÜ-l teenida oma tegevuseesmärkide täitmiseks osaliselt vajaminevaid vahendeid, kogukonnaliikmed saaksid väljundi ning hoonete omanikel on olemas motivatsioon hooned eelpool kirjeldatud tegevusteks avada, tagades nii nende taastamise mõttekuse ja vahendid.

Raamatukogu/külakeskus asub Peri mäe kõrval nõukogudeaegses kontorihoones, millest endise söökla osa on amortiseerunud. Vallale kuuluvad ruumid vajavad osaliselt kaasajastamist ning ruumide jaotus ja nende suurus, lähtuvalt sisulistest vajadustest muutmist. Hoones saab edukalt jätkata avaliku teenuse osutamist. Osade tegevuste üleviimisel planeeritavatesse teistesse kompleksidesse vabaneb ruume noorte tegevuseks. Tekib võimalus luua tingimused võimaliku taaskasutusüsteemi loomiseks külainimeste vahel, ruumid suusavarustuse, rataste jms vahendite laenutuseks jms.

Peri külla on vajalik rajada ka lastemänguväljak arvestades laste rohkust ja nende ealisi arengu vajadusi. Selle jaoks sobiliku ala leidmine ning omandisuhetest tulenev on läbirääkimiste koht kogukonna liikmete ning vajadusel ka valla kaasabi kasutades. Külarahvas väljendas valmisolekut teha enamuse atraktsioone oma projekti järgi ise, kaasates sinna ka sobivas vanuses lapsi. Külakeskuse piirkonda oleks vajalik rajada ka nõ väliruumid, miljöösse sobivate istepinkide ja lõkkeasemetega. Peri mäe talvist aktiivsemat kasutust soodustavad tegevused on ohtlike objektide eemaldamine laskumiselt ning võimalusel eskalaatori paigaldus. See tooks külla ka külastajaid, kellele kogukond saaks teenuseid osutada. Küla vajab ka teadete edastamiseks üht kindlat infotahvliit, et teave jõuaks ühest kanalist huvitatuteni.

Külakeskuse arendamine vajab aktiivset koostööd MTÜ ITA, Seltsing Taretagused ja end kodanikeühendustega mitte siduda soovivate külaelanike ning ka Põlva Vallavalitsuse vahel.

4.4 Terve ja turvaline küla

Inimeste käitumist mõjutab oluliselt keskkond, milles nad elavad, töötavad ja õpivad. Seepärast on oluline tervislike eluviiside propageerimine läbi erinevate tervise/spordiürituste ning enesearengut toetavate koolituste, vestlusringide korraldamise.

Turvalisuse loomiseks on kohalike elanike initsiatiivil võimalik sisse seada toimiv naabrivalve. Naabrivalve liikumisega liitumine julgustab inimesi teatama tähelepanekutest ja korrarikkumistest, millesse nad seni ei sekkunud. Meil kõigil on turvalisem teades, et häda korral ei jää naaber ükskõikseks pealtvaatajaks.

Terve ja turvalise elukeskkonna saab luua aktiivsel külaelanike abil kaasates ka noori.

4.5 Tegevuskava 2010-2020

AEG	TEGEVUS, INVESTEERINGUOBJEKT	RAHASTAMISALLIKAS JA KOOSTÖÖ
2010	Küla infotahvli; teostus, püstitus	MTÜ; külaelanikud
2010-2015	Viidad kultuuriobjektide, asutuste, matka-, suusaradade, teenuste jm juhatamiseks	Fondid; MTÜ; Muinsuskaitseamet; Põlva vald
2010-2011	Väikelastele mänguväljaku ehitamine	MTÜ; külaelanikud, lapsed
2010- 2020	Lasteringidele juhendaja leidmine	Fondid, MTÜ, seltsingud; heategevuslikul alusel juhendaja
2010-2020	Peri-Meemaste kergliiklustee	Fondid; Põlva vald; Maanteeamet; MTÜ
2010-2012	Peri mõisa viinaköögi rekonstrueerimine multifunktsionaalseks teeninduskeskuseks	Fondid, omanikud; MTÜ, külaelanikud
2010-2011	Tänavatele nimed ja numbrid	Fondid; KÜ-d, omanikud; Põlva vald
2010-2020	Multifunktsionaalse teeninduskeskuse inventari soetamine	Fondid, omanikud; MTÜ, külaelanikud
2012-2015	Peri kortermajade ümber korrastatud liiklusskeemi ja üldvalgustuse väljaehitamine	Põlva vald; Fondid; MTÜ Lõuna Teedekeskus
210-2020	Spordivarustuse laenutuseks vahendite soetamine	Fondid; MTÜ; annetajad
2010-2011	Endise kontorihoone söökla poolse amortiseerunud ehitiseosa lammutamine	Omanik; külaelanikud
2010- 2015	POÜ töökoda piirava aia uuendus	Omanikud; LEADER
2010-2020	Ait-lauda ümberehitus saunaks ja multifunktsionaalseks saaliks	Fondid, omanikud; MTÜ, külaelanikud
2012-2020	Ait-kuivati renoveerimine ning ümberehitus muuseumiks	Omanikud; fondid; Muinsuskaitseamet
2012-2020	Multifunktsionaalse saali inventari sh helitehnika ja videotehnika soetamine	Fondid, külaelanikud, MTÜ
2010-2015	Peri mäe ja korvpalliplatsi valgustamine	Põlva vald
2010- 2015	Bussiootepaviljoni paigaldus	Põlva vald; külaelanikud

Ettepanekud Peri POÜ-le

Korrastada POÜ omandis olevate kortermajade ümbrused ja tootmishoonete ümbrused ning korraldada nende regulaarne heakorrastus

Ettepanekud Põlva TÜ-le

Korrastada Põlva TÜ-u kaupluse ümbrus.

Ettepanekud Põlva vallale

AEG (eeldatav vajadus)	TEGEVUS, INVESTEERINGUOBJEKT
2010- iga aasta	Külakeskuse juures oleva vallamaa hooldamine (iga - aastane)
2010- 2020	Peri kortermajade ümber korrastatud liiklusskeemi, jäätme punkti ja üldvalgustuse väljaehitamine
2015	Ootepaviljoni paigaldamine Peri bussipeatusesse
Pideva tegevusena	Jälgida kehtivatest seadustest ja eeskirjadest kinnipidamist ja nõuda nende täitmist - nõustada

5. ARENGUKAVA ELLUVIIMINE

Arengukava elluviimine, seire ja hindamine

Arengukava viiakse ellu Põlva valla, MTÜ ITA, Seltsingute Peri Noortekas ja Taretagused ning formaalsete kodanikeühendustega mitte ühinenud külaelanike koostöös.

Küla eestvedajate põhiülesandeks on arengukava rakendamisel koordineerida tegevusi kohalike elanike, ettevõtjate, vallavalitsuse ja teiste institutsioonide vahel.

Arengukava täitmist kontrollitakse ja hinnatakse vähemalt iga kolme aasta pärast. Selleks korraldatakse külakoosolek, kuhu kaasatakse külaelanikud, MTÜ ja seltsingute liikmed ning Põlva vald. Koosolekul tehakse kokkuvõtte ja antakse hinnang arengukava raames tehtud töödele, vaadatakse läbi arengukava ja vajadusel viiakse sisse muudatused.

Küla arengukava seos valla arengukavaga

Peri küla arengukava koostamisel on lähtutud Põlva valla arengukavast aastateks 2004-2015.

Arengukava esitatakse Põlva Vallavalitsusele ja Vallavolikogule 2010. jaanuaris läbivaatamiseks ja kooskõlastamiseks. Vajadusel viiakse sisse muudatused, mis tagab kooskõla kahe arengukava vahel.

KOKKUVÕTE

Peri küla arenguks on loodud MTÜ ITA ja Seltsing Taretagused. Külla on asunud elama aktiivsed inimesed, kellel on suur huvi ühistegeliku elu järele ning kelle julgest initsiatiivist on liitunud ka kohalikud olemuselt aktiivsed ja kodukanti ja inimesi tundvad külaelanikud.

Peri külas on olemas ajalooline mõisasüda, mille mõnede hoonete asemele on nõukogude ajal rajatud uusehitisi. Endises kontorihoones asub raamatukogu; AIP; ametnike vastuvõturuum ja ruum lastele ning saal. Külas on ilusad looduslikud olud ning kultuurimälestised, mis on suureks potentsiaaliks omanäolise külakeskuse, selle sõna laiemas tähenduses loomisel ning eelkõige siseturismi arendamisel.

Käesolevas arengukavas on kirjeldatud küla hetkeolukorda, koostatud SWOT analüüs, visioon ja eesmärgid, tegevuskava ning kirjeldatud arengukava elluviimist. Püstitatud eesmärgid ja tegevuskava on realselt ellu rakendatavad, kui toimub aktiivne koostöö MTÜ ITA, Seltsingute Peri Noortekas ja Taretagused, ühendustesse mittekuuluvate külaelanike ning Põlva valla vahel. Arengukava täitmine tagab Peri küla elanike heaolu. Arengukava täitmist tuleb aegajalt hinnata ning arengukava täiustada.

Lisa 1. Kultuurimälestiste kaart

